

מסורת הש"ס

(א) שנת מנ: [ומספחה שנת פי"ד ר"ח]. (ב) שנת מנ: קין; (ג) טו"ט אה"ט; (ד) ממלכת פ' י' תש"א; (ה) צבעון ערך סדר ד' איתא וזו הסדר י"ב גלון ט' אומרים שהי' עושה נגיד ערד לפיך נקלה סדר או שהיה עושה כלי ערד כגון מלחמות; (ו) [שנת לב]; וע"ש; (ז) כ"ס"א; וגבי רוחה כמ"י; ממילת ד"ה הנה; (ח) ונ"י; מוס' ב"ק ס' ז: ד"ה קמ"ג.

תורה אור השלם

- 1. ע"לך נסמכתי מבטן ממעי אמי איתא גו"ד בך תהלתה תמיד;
2. גוי נודך ויהשליכי ושאי על שפתי קנהי בי קאם י' וישט את דוד עברתו; וימיהו י' כט;
3. כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בברכה מותו;
4. אבם בפתחת יקבא;
5. שבות כב א;
6. ובי יוד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקנהו למוות;
7. שבות כב יד

גליון הש"ס

רש"י ד"ה ולוי הסדר לא פורש לי. ע"י זכרות כה: כשי' ד"ה מלך שמת ליה ושי': שם ד"ה ולא מעל מביחי אם התחיל בעבודתו. ע"י ברשי' שמת יב: ד"ה טעה ויזכ ויע:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא יריכא אלא לוי יהודה בן לקיש; (ב) רש"י ד"ה ושמאלו כו' דלם רוב שאלו ישראל אכלו; (ג) ד"ה אס רוב כו' על מחנה דאי שאלה להאכילו וכו' על מחנה גמ' לא ספיין; (ד) ד"ה יימי כו' לשם גירות לא מניין להצוייה לישראל לשלומי; (ה) ד"ה גוי מוך וד"ה אפילו מימא ליל קודם ד"ה הכי גרסינן;

מוסף רש"י

אתה גודי. אתה מראש, יצת רשעי ממילה, נדחו לשלם דרישא כמו גוי מוך, שער ראשך תלתי. וגלי ראשך [טו"ט ח"ג].

תוס' ישנים

אמר רב פפא דהאב"י בבל' וכו'. וה"ל היה מני למינקט לענין [שלא] להחיותו או במחנה על מחנה מניח להחיותו. אבל גבי רוב ישראל לא היה מני למינקט להחיותו, כיון דלפילו מנחש חייב להחיותו אם כן לא היה זה שום חידוש. ואם נאמר דמחנה על מחנה אלו חייב להחיותו, הוה מני למינקט על רוב ישראל לחיותו, אלא ברחוק נקט דלפילו החיותו לא אכריע כגו עבירה כמו ששני בטהרין [עו, ב] לא יאמר על רוב ישראל לחיותו, אפילו אם כן רוב ישראל ישראל, אבל להחיותו אין כל כך עבירה [כדתנן] [כדתנן]

ושמאל אמר לפקה עליו אם הגל קאמר דלס רוב ישראל (א) אכל במחנה על מחנה לא וכו' ש ברוב כותים: אינו קו. דלמך אפילו ברוב כותים מפקחין: למאי הילכתא. הוי כותי אליבא דשמאל כיון דלמך מפקחין עליו כל שכן דמנחה להחיותו ולמאי הילכתא הוי כותי: להאכילו נצילות. אם ערד שיגדל ויקבל עליו גירות: אס רוב ישראל ישראל למאי הילכתא. הוי ישראל ברוב ישראל טפי ממחנה על מחנה (ג) אי שלא להאכילו נצילות במחנה על מחנה לא ספיין ליה: לנוקין. שור של ישראל שנגח של כותי פטור ושור של כותי שנגח של ישראל צין תס צין מועד משלם נוק של ישראל שנגח של ישראל תס משלם נוק של ישראל תס משלם נוק של ישראל מועד משלם נוק שלם: אי נימא דנגחיה תורה דידן פלגא דאורייתא וקאמרין דמחייבין ליה לשלומי: נייסי ראי. דישאל הוא ושקול וכל זמן שלא טבל צבית דין לשם גירות לא מניין (ו) לישראל לחיובי לשלומי: פלגא. משלם כיראל אידך פלגא ספק הוא וזה מוטב נוק שלם כדן כותי אמר ליה אייתי ראייה דלאו ישראל אנה ושקול: מאי קאמר. כל הני ספיין דקתי מני מני אמו לשמועין: שמינין אס המס. לחכר המעורבת דליכא איסור אלא טלטול: אכל הכא. כי לא שרית ליה לפקויה מני אית ליה למיעבד דמיהוי איסורא דלוריייתא דנשיה הא מקמי הך: עד היכן הוא צדיקו אס דומה למת שאינו מוזי איכריו עד היכן הוא מפקח לדעת האמת: עד חוטמו. ואס אין חיות בחוטמו שאינו מוציא רוח ודאי מת וינחיתו: הכי גרסינן אמר רב פפא מחלוקת מלמטה למעלה. מחלוקת דהנך תנאי דמר אמר עד לכו ומר אמר עד חוטמו מלמטה למעלה והולך כלפי ראשו דמר אמר צלכו יש להצחין אס יש צו חיות ששמתו דופקת סס ומר אמר עד חוטמו דומינן דאין חיות ניכר צלכו וניכר צמוטמו: (ס) אינו נודך. ומר הוא שער הראש: אפילו סימא אשול. נניי כקבירא ליה עד חוטמו: ולוי הסדר. * לא פורש לי מהו: ושפיכות דמים. שהותר לצעל צבית לשפוך דמו של זה להללל ספק נפשו עבירה חמורה היא ששמתה את הארץ כדכתיב (במדבר לה) ולא תטמא את הארץ גבי פרשת רוחקין: וגורם לשינה ספסלת. כדכתיב (סז) אשר לני שוכן בתוכה הלא אס תטמאו איני שוכן וגבי רוחה כתיב: * מעס מוצחי. אס כהן הוא שצא לעבוד עבודה: ולא מעל מוצחי. * אס המחיל בעבודה אין מפקחין לכו לידן אלא משלים עבודתו: אבל

יום הכיפורים פרק שמיני יומא

פה.

עין משפט
נר מצוה

ולפסקה הג' אינו בן. אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין צפקות נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) וחי צהם ולא נשמות צהם שלא יוכל לצוה צהם ענין לירי מיתת ישראל: להאב"י צ"ל נביאות. לא הוה מני למימר שלא להחיותו משום דלפילו מחנה על מחנה אינו חייב להחיותו מחנה ברוב ישראל אמרינן לא אלא להחיותו:

ושמאל אמר לפקה עליו את הגל כי איתמר דשמאל ארישא איתמר אם רוב כותיים כותי אמר שמאל ו"לענין פקוח נפש אינו בן אם רוב כותיים כותי למאי הילכתא אמר רב פפא להאכילו נבלות אם רוב ישראל ישראל למאי הילכתא להחיותו לו אבידתו מחצה על מחצה ישראל למאי הילכתא אמר ריש לקיש דלנוקין היכי דמי אי נימא דנגחיה תורה דידן לתורה דידה נייתי ראייה ונשקול לא צריכא דנגחיה תורה דידה לתורה דידן פלגא היכי ליה אידך פלגא נימא ליה אייתי ראייה דלאו ישראל אנה ושקול: מי שנפל עליו מפתלת וכו': מאי קאמר לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ספק הוא שם ספק אינו שם דאי איתיה חי הוה דמפקחין אלא אפילו ספק חי ספק מת מפקחין ולא מיבעיא ספק חי ספק מת דישאל אלא אפילו ספק כותי ספק ישראל מפקחין: מצאוהו חי מפקחין: מצאוהו חי פשיטא לא צריכא ד"דאפי' לחיי שעה: ואם מת וינחיתו: הא נמי פשיטא לא צריכא (ב) לר' יהודה בן לקיש דתנא (א) אין מצילין את המת מפני הדליקה אמר רבי יהודה בן לקיש ישמעתי שמצילין את המת מפני הדליקה ואפילו רבי יהודה בן לקיש לא קאמר אלא מתוך שאדם בהול על מתו אי לא שרית ליה אתי לכבויו אבל הכא אי לא שרית ליה מאי אית ליה למעבד הנו רבנן עד היכן הוא בודק יעד חוטמו ויש אומרים עד לבו בודק ומצא עליונים מתים לא יאמר כבר מתו התחתונים מעשה היה ומצאו עליונים חיים נימא הני תנאי כו הני תנאי דתנאי א מהיכן הולך נוצר מראשו שנאמר ממעי אמי אתה גזוי ואומר גזוי נודך והשליכי אבא שאול אומר מטיבורו ומשלה שרשיו אילך ואילך אפילו תימא אבא שאול עד כאן לא קא אמר אבא שאול התם אלא לענין יצירה דכל מידי מוציעתיה מיתצר אבל לענין פקוח נפש אפי' אבא שאול מודי דעיקר חיותא באפיה הוה דכתיב ככל אשר נשמת רוח חיים באפיו אמר רב פפא מחלוקת ממה למעלה אבל אינו צריך דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו צריך דכתיב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וכו' וכבר היה ר' ישמעאל ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך ולוי (א) הסדר ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין אחריהן נשאלה שאלה זו בפניהם מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה ר' ישמעאל ואמר יאם במחתרת ימצא הגנב ומה זה שספק על ממון בא ספק על נפשות בא (א) ושפיכות דמים מטמא את הארץ וגורם לשיכניה שתסתלק מישראל ניתן להצילו בנפשו ק"ו לפקוח נפש שדוחה את השבת נענה ר"ע ואמר (ב) וכו' יוד איש על רעהו וגו' מעם מזבחי מעל מזבחי ואמר רב בר חנה אמר רבי יוחנן לא שנו אלא להמית אבל

פא א ב ג ד מ"י פט"ו מה"ל אקורי ביאה ה"ל כו טו"ט אה"ט ט"י ד' טעף ל': פב ה מ"י פ"ב מהלכות שבת הלכה יח סגמ לאון כו טו"ט אה"ט ט"י טעט טעף ד': פג ו מ"י פ"ב מה"ל שבת ה"ל כו סגמ לאון סה טו"ט אה"ט ט"י טעט טעף ד': פד ז מ"י פ"ב מהלכות שבת הל"ט טו"ט אה"ט ט"י טעט טעף ד':

רבינו הגנאל

מי ששפלה עליו מפרלת ספק הוא שם ספק אינו ספק, ספק חי ספק מת, ספק נובחי ספק ישראל מפקחין עליו. מצאוהו חי מפקחין עליו מצאוהו מת ינחיתו. אוקימנא אפי' דאמר שומעין שמצילין את המת מפני הדליקה, הבא מורה שאם מצאו חי מת ינחיתו, בודק ומצא עליונים מיתם לא יאמר שכבר מתו התחתונים. מעשה היה ובודק ומצא עליונים מיתם והתחתונים חיים. אמר רב פפא מחלוקת כשבדק ממה למעלה, שלא יאמר רבי שאין חיחוט מטיבורו כבר מת, אלא צריך לבודק עד חוטמו. אבל אם בודק מלמטה למטה כיון שבודק בחוטמו ואין לו חיותא טוב לא צריך, שנאמר כל אשר נשמת רוח חיים באפיו. מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת כו, אסיקנא כשמחיל דאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימותו בהן.

מפני דרבי שלום [גיטין ס"א]. להחזיר לו אבידתו. הא דלא קאמר להחיותו דקאמר רב לעיל פירש רש"י דלשמאל אילתרין דסבירא ליה דלפילו לפקח את הגל בשבת אין הולכין אחר הרוב כל שכן להחיותו וא"ע דסבירא ליה לשמואל (ב"ב 97 ע"ב): אין הולכין צממון אחר הרוב כפי מילי היכא דלתיב לדידה צרשות צעלים כמו מוכר שור לחצירו ונמנא נגמון אכל הכא דלא אמת לדידה צרשות צעלים אוליגן צמר רובא (א) ובכמות סוף פ"ק (דף ע"ו): פירש דרצותא נקט אפילו להחיותו לו אצידה לתיבא עבירה גדולה כדלמרי (פטהרין דף ע"ו): המחויר אצידה לבתי עליו הכתוב אומר למען ספות הרעה את הנמאה וגו' ואפי' הכי מחזירין היכא דליכא רוב ישראל וכל שכן להחיותו דליכא עבירה כולי האי דמפרנסין עניי כותים עם עניי ישראל מפני דרבי שלום [גיטין ס"א].

להחזיר לו אבידתו. הא דלא קאמר להחיותו דלמטה למטה כיון שבודק בחוטמו ואין לו חיותא טוב לא צריך, שנאמר כל אשר נשמת רוח חיים באפיו. מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת כו, אסיקנא כשמחיל דאמר אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימותו בהן. חידוש כלל חד: אבא שאול אומר מטיבורו. הקשה רבינו תס דצפק המפלת (גדה דף סה). תניא אחיה שפיר מרוקס אבא שאול אומר מחילת צרייתו מראשו ועוד הקשה דלא התם משמע דלא אריי אלא צבולא דהאציריס וצקוטנן דקא מסיים עלה שתי עיניו כשני טיפין של צבוב וכו' להכי גרס ר"ת מחילת צרייתו כרשון פירוש יוס שנגמר מחילת אורמו הוי כל גופו גדול כסלעס כדמתרגמינן רשונא וכן פירש צערוך [עין רשון]: עס

תוס' ישנים

תוס' ישנים [המשך] עניי נכרים עם עניי ישראל וכן נראה לרבינו שאין צריך להחיותו כיון לליכא פקוח נפש אלא ברוב ישראל והשתא אמי שפיר דלא הוי מני למינקט במחנה על מחנה כדי להחיותו, ורבי דלמך לעיל לא שנו אלא להחיותו כרב דלמך לעיל לא שנו (י"י) אלא לענין החיות אצידה שהיא חידוש יומא דפרשיות. אא נצריבה [א"ל] א"י שעה. והא דלמרינן צפק שני דע"ו [ב, ב] [ב] לחיי שעה לא חייסין פ"י ומתפלת מן הוי ודע"פ (כ) [ד] שאלה יומינן [לחלמך, הייט הכה והתם לנכחם, כי לאן מפקחין כדי להחיותו, וס' מפקחין אותו אולי יחיה. מתוך שאדם בהול על מחנה אפי' אבא שאול שרית ליה אתי לכבויו. ולא דמי

למנון דלמרינן צפק כל תנאי [שבת קין, ב] מתוך שאדם בהול על מחנה אלו חייב להחיותו, הוה מני (לא יבא לעיל) לא יבא תללו שבת שפיל ממונו, אבל כשכורו תללו או יבא תללו שבת אבז טרידיה, אכל בתה או איפסא סביל יוכל להצילו ובשבת הללה לא הוי טרוד, אכל אי לא שרית ליה אבז טרידיה ועבירה יבא לבנות. מ"ר.

למנון דלמרינן צפק כל תנאי [שבת קין, ב] מתוך שאדם בהול על מחנה אלו חייב להחיותו, הוה מני (לא יבא לעיל) לא יבא תללו שבת שפיל ממונו, אבל כשכורו תללו או יבא תללו שבת אבז טרידיה, אכל בתה או איפסא סביל יוכל להצילו ובשבת הללה לא הוי טרוד, אכל אי לא שרית ליה אבז טרידיה ועבירה יבא לבנות. מ"ר.